

SVOBODNA SLOVENIJA

Año (Leto) XVI (11)

No. (Štev.) 23.

“ESLOVENIA LIBRE”

BUENOS AIRES.

4. junija (junio) 1959

BORIS GRČAR

UDAREC V OBRAZ

Najnovejši ukrepi avstrijske države, s katerimi bodo dokončno odpravili dvojezične šole na Koroškem in bodo omejili rabo slovenskega jezika na sodiščih in uradih, so slovenski narod zadeli v živo. Dolga zgodovina tlačenja in zapostavljanja se nadaljuje tudi v novem obdobju “demokracije” in “evropske solidarnosti”. Slovenski jezik naj se politično tja, kamor po mišljenju Avstrijcev sodi: med zaostali svet ubožnih nemaničev. Ti naj se ga uče, če žele. Toda za nemško mladino ta jezik nima nobenega pomena in čas je že, da se usliši glas ogorčenih mamic, ki nočejo, da bi se njihovi otroci mučili s to barbarščino.

Tu je korenina problema. Razglabljanje o paragrafih Državne pogodbe, o papirnatih “pravicah” manjšine, o nevarnosti jugoslovanskega iredentizma, o tem kako je vprašanje nemške manjšine v Italiji čisto nekaj drugega, je vse daleč od tistega, za kar gre in kar je važno. Bistveno je to, da se Avstrijci niso ničesar naučili iz dolge in za njih same tako bridke zgodovine. In da je po njihovem mnenju pravo sožitje s Slovenci nemogoče. Za Slovence imajo Avstrijci samo en recept: “ponemčite se!”

Vprašanje slovenske manjšine na Koroškem je bolj zamotano — in tudi bolj dalekosežno — kot na prvi pogled izgleda neobveščnemu tujcu. Morda je res, da je na Koroškem danes samo še kakih 25.000 ljudi, ki se ne stramejejo svojega slovenskega porenja in žele svoj jezik braniti in gojiti. Gotovo je točno, da je zelo veliko število takih, ki sicer priznajo, da niso pravi Nemci, toda trdijo, da so nekaki “Windischarij”, ki da govorijo svoj poseben jezik, ki ima malo skupnega s slovenskim, in vsekar ne morejo, da bi jih uradno označevali za “Slovence”. Če je za naziv “Windisch” (ker je to pač pri Nemcih že dolgo tega udomačena psovka) uradno prepovedano, potem se raje enostavno proglase za “Nemce”. Najbolj vnet in vpliven predstavnik tega klavernega nemčurškega somraka je poslanec avstrijske ljudske stranke, dr. Valentin Einspieler, sin čisto slovenske kmečke hiše, ki ga pogosto srečujemo na mednarodnih sestankih, kjer se zavzema za “novo Evropo” in kršč. demokracijo.

Po skromnih cenitvah je na Koroškem še kakih 100.000 pristnih Slovencev. Toda večina se strahuje svojega porenja. Govori raje nemško. Toda govori s tujim prizvokom, tako, da jih tudi pravi Nemci ne prištevajo med “stoodstotne”. Le da jim je v fazi aktivnega ponemčevanja ta element dobrodošel, ker pred inozemstvom potem morejo s prstom kazati na malenkostni obseg manjšinskega problema na Koroškem.

Krivicu bi delali Avstrijcem, če bi trdili, da med njimi ni mnogo takih, ki se ne strinjajo s protislovensko gonjo krajevnih nemških šovinistov in nemčurjev. Marsikateri ugleden Avstrijec ve, da bo bodočino njegove dežele zjamčena le, če bo prišlo do iskrenega sožitja in povezanosti s sosednimi malimi slovanskimi narodi. Edini drugi izhod je “Anschluss”, ki za znaten del avstrijskega prebivalstva gotovo ni idealna rešitev. Na Dunaju danes v resnici mnogo govore o novem “avstrijskem poslanstvu” v srednji Evropi. In tudi ni dvoma, da bi Avstrija s pametno politiko mogla postati žarišče in center združevanja malih narodov na tem kritičnem prostoru Evrope.

Toda predpogoj takega združevanja bi bilo medsebojno spoštovanje med narodi — in tega predpogoja danes ni, kot ga ni bilo popreje. Ravno pri debati okoli dveh v marcu sprejetih zakonskih osnutkih o dvojezičnem šolstvu in rabi slovenskega jezika na sodiščih, se je razodelo, da je zelo malo takih ljudi v Avstriji, ki se upajo odkrito zoperstaviti naraščajočemu šovinističnemu pritisku. Vsak Slovenec, in tudi vsak drug Slovan v srednji Evropi, ki naj bi bil predmet “avstrijskega poslanstva” bo moral iz tega stanja napraviti odgovarjajoče zaključke.

Zanimivo je to, da so merodajni avstrijski činitelji sami v preteklosti večkrat kazali na ureditev dvojezičnega šolstva na Koroškem kot na zgleden

primer rešitve manjšinskega vprašanja tam, kjer v istih krajih žive pripadniki obeh narodov. Ureditev so posneli po zgledu nekaterih švicarskih kantonov in je bila v veljavi vse od oktobra 1945 do septembra lanskega leta, ko je predsednik deželne vlade Wedenig dvojezične šole začasno ukinil po “stavkah staršev” in drugemu pritisku lokalnih šovinistov. Mnogi Avstrijci, med njimi tudi dr. Gruber, tedanji predsednik Ljudske stranke, so svoječasno poudarjali, da edinole tak sistem obveznega šolanja v obeh jezikih za nemško in slovensko mladino, more jamčiti, da bo novo pokolenje zrastle v duhu medsebojnega razumevanja in spoštovanja. Edino na ta način je tudi mogoče doseči, da se bodoče izobraženstvo v krajih z mešanim prebivalstvom vzgoji tako, da bo sposobno upravljati tudi tam, kjer žive po večini le Slovenci. Ni potrebno še posebej naglašati, da bi tak sistem, če bi ga res izvajali — kot ga nikdar niso — iskreno in dosledno, pomenil, da se na Koroškem gradi most za bodoče sodelovanje z ostalim slovenskim narodom. Na dlani je, da bi na ta način Koroška mogla postati pomembno kulturno žarišče za vse Slovence, posebno spričo enostranske usmerjenosti v komunistični Jugoslaviji.

Novi zakon določa sicer čisto slovenske šole in celo naznanja graditev čisto slovenske gimnazije na Koroškem. Toda v teh učnih zavodih se bodo šolali samo tisti, ki jih bodo tja poslali njihovi starši. Za nepoučenega tujca se bo takšna “pravica staršev” morda zdela pametno in demokratično načelo. Toda v okoliščinah, ki vladajo na Koroškem, more pomeniti samo to, da se bo proces ponemčevanja sedaj pospešil. Koroški Slovenci so v veliki večini mali ljudje: revni kmetje, poljedelski delavci in skromni obrtniki. Kdor se hoče povzpeti po družbeni lestevici, najbolje stori, da pozabi, da se je rodil Slovenec. Velik porast raznih avstrijskih nacionalističnih organizacij — n. pr. “Heimatjugend” — in nemoteno delovanje teh skupin (kar je v očitem nasprotju s členom 7. Državne pogodbe) vedno bolj zožuje število Slovencev, ki so voljni vztrajati pri svojem poreklu in jeziku. Spričo tega je treba računati, da bo samo manjšina koroških Slovencev želela svoje otroke šolati v posebnih slovenskih učnih zavodih.

Zapostavljanje slovenskega življa v Avstriji večkrat utemeljujejo z ideološkimi razlogi. Slovenska manjšina, da je nekakšno mostičko, preko katerega želi komunizem prodrati v svobodni svet. Zavedni Slovenci, da so agenti jugoslovanskega komunizma. Nobenega dvoma ne more biti o tem, da komunistično rovarjenje škoduje slovenski stvari na Koroškem. Toda sklicevanje na rdečo nevarnost je v resnici gola pretveza.

To je najboljše razvidno iz načina kako ravna Avstrija s tistimi, ki beže iz Jugoslavije vprav zaradi komunizma, iščeč zaščite v svobodnem svetu. V zadnjih dveh letih je približno 40.000 jugoslovanskih državljanov dobilo zatočišče na Zahodu, od teh jih je kaka tretjina Slovencev. Toda pribežalo jih je veliko več. In te so proti vsem načelom ravnanja z begunci vrnili nazaj v Titovino oblast. Vrnili so jih iz Grčije in iz Italije, zdaleč največ so jih pa izročili na avstrijski meji. Lansko leto je Avstrija vrnila v Jugoslavijo 60 odstotkov vseh, ki so se tja zatekli. Po zanesljivih poročilih avstrijski orožniki vračajo te ljudi nazaj uklenjene in slišijo se tudi vesti o sila pretresljivih prizorih, ki se odigravajo ob vračanju na meji. Avstrija to ravnanje uradno opravičuje s trditvijo, da gre tu le za “ekonomske izseljence” in ne za politične begunce v smislu Ženevske konvencije, katero je Avstrija podpisala. Toda teza o “ekonomskih izseljencih” počiva na šibkih nogah. Saj jugoslovanska oblast sama ilegalni pobeg preko meje prištevajo med politične delikte. Ne samo, da je prijeti begunce zaprt, ampak odslej naprej bo veljal za politično nezanesljivega človeka, kar je zelo pomembna okolnost pri potegovanju za službo ali stanovanje.

V nedavno tega objavljenem poročilu

velike ameriške organizacije za begunce, Zellerbachove komisije, pobijajo stališče avstrijskih oblasti in opozarjajo, da so po zaslišanju stotin jugoslovanskih beguncev prišli do prepričanja, da ti ljudje beže “iz vrste, med seboj povezanih osebnih, ekonomskih in političnih nagibov” — prav tako kot vsi drugi begunci iz zaželezane zaves. Komisija tudi kritizira samovoljno postopanje avstrijskih oblasti pri odbiranju beguncev in podčrtava, da predstavnik Visokega komisarja za begunce nima prave besede pri odločanju o tem, komu naj se podeli azil, ampak da vse v glavnem zavisi od zapisnika, ki ga sestavi krajevni policijski organ. Kaj avstrijska policija misli o jugoslovanskih beguncih, pa je tajnik Zellerbachove komisije David Martin osebno povedal piscu teh vrst. David Martin je rekel, da je šef graške policije odkrito izjavil, da so ljudje, ki beže iz Jugoslavije “sami banditi”.

Zellerbachova komisija v svojem poročilu namenoma ni povedala vseh podrobnosti o stališču avstrijskih oblasti do beguncev iz Jugoslavije. Cilj te ko-

Ženeva v oblakih in na tleh

Kakor smo že poročali prejšnji teden, je Dullesova smrt prekinila konferenco zunanjih ministrov v Ženevi, ker so vsi štirje zunanji ministri odleteli v USA na njegov pogreb. Odpravil se je celo Gromiko, ki je mrtvemu Dullesu priznal, da je bil velik diplomat. Na pogreb je hotela tudi vzhodnonemška delegacija, pa ji Amerikanci kot delegaciji niso dali vizuma, ker bi tako priznali vzhodnonemški režim. Kot zasebniki pa so se mogli Dullesovega pogreba udeležiti vsi člani te delegacije, če so hoteli.

Zahodno Nemčijo je zastopal na pogrebu Adenauer. Izrazil je tudi priklon, da se je sestal z Eisenhowerjem. Oba sta ugotovila, da se njuni pogledi na svetovne razmere in dogajanja povsem skladajo. Prav tako sta si bila edina v taktiki, ki naj jo Zapad izvajajo proti sovjetskemu bloku.

Eisenhower je sprejel tudi vse štiri zunanje ministre in jim želel srečno vrnitev v Ženevo. Odpotovali so skupaj v ameriškem vojnem letalu. Eisenhower jih je pred odletom pozval, naj se v zraku sporazumejo v vprašanjih, zaradi katerih so se sestali v Ženevi in jim v dovipu dodal: “Če hočete, vam pošljem letalo-tanker, da se vam ne bo treba prej spustiti na tla, dokler se ne sporazumete.”

Med poletom čez Atlantik so zunanji ministri razpravljali o problemih, ki o njih razpravljajo že dva tedna nazaj. Bila je to prva konferenca zunanjih ministrov v zraku, med oblaki. Od tam so časniki poročali, da prihaja upanje, da se bodo končno le sporazumeli vsaj v nekaterih točkah, da bo mogoče nadaljevati razgovore na vrhovni konferenci.

Ko pa so se spustili na trdna tla, v realnost, se je izkazalo, da so med poletom resnično bila vsa upanja postavljena v oblake. Na prvem sestanku v Palači narodov v Ženevi je namreč Gromiko takoj napadel ameriški načrt za Berlin in izjavil, da je “popolnoma nesprejemljiv za ZSSR, ter o njem sploh ni vredno debatirati.” Prav tako je izjavil, da je Berlin sod smodnika, ki ga je z najmanjšo iskro moči zanetil v eksplozijo, dalje da je za Amerikance Berlin “najcenejša hidrogenska bomba” in središče vohunstva in sabotaž za Vzhodno Nemčijo. Privlekel je znova na dan sovjetsko zahtevo po umiku zaveznikov iz Berlina in spremeniť Berlina v “svobodno mesto” ter predlog o podpisu separatnih pogodb z obema Nemčijama.

Prav tako je Gromiko napadel Zahodno Nemčijo kot reakciarno silo, ki se oborožuje za napad proti vzhodu itd. Sploh je v zadnjih dneh Gromiko osredotočil vse napade zlasti proti Zahodni Nemčiji.

Herter je Gromiku odgovarjal, da zavezniki ne nameravajo spremeniti svojega stališča do Berlina in obeh Nemčij in da bodo dali koncesije samo proti sovjetskimi koncesijam. Nekateri ameriški listi so tudi objavili, da je Herter že postavil rok za konec konference, in sicer najdlje do prihodnje nedelje, t. j. 14. t. m.

misije je namreč predvsem ta, da se za jugoslovanske, kot tudi za druge begunce, pritegne pozornost in zanimanje ameriške javnosti. Namen Komisije je dobiti podporo te javnosti in washingtonske administracije za begunce, ne pa napadati avstrijskih oblasti, ki so v pogledu drugih beguncev, to je zlasti tistih iz Madžarske, resda storile velikanski napor. Komisija apelira na ameriško javnost, naj v problemu beguncev, in danes je 95 odstotkov novih beguncev v Evropi, iz Jugoslavije, če ne štejemo vzhodnih Nemcev) vidi nekaj, kar zadeva vse svobodne države. Ni prav, da bi samo obmejne dežele, kot so Avstrija, Italija in Grčija nosile vse breme begunskega vprašanja. Proti temu ni kaj reči. Ni dvoma, da bi bilo Avstriji težko skrbeti za vse te begunce, ki se tja zatekajo. Le da “ekonomski” razlogi tu niso tisto, kar je najvažnejše. Brutalnost, ki jo avstrijske oblasti kažejo proti beguncem iz Jugoslavije le s svoje strani izpričuje narodnostno mrznjo in nestrpnost, ki ju vidimo na drugih področjih, in posebno v ravnanju s slovensko manjšino na Koroškem.

Zahodne sile, zlasti USA, Francija in Zahodna Nemčija zahtevajo, da sovjeti priznajo najmanj sedanjí status quo v Berlinu, če hočejo, da bi prišlo do vrhovne konference. Koncesij pa nočejo dati nobenih, ne Zahod ne sovjeti.

Med Vzhodom in Zahodom je tudi pretekli teden nihal britanski zun. minister Lloyd in je zlasti svetovnem služil za propagando. Macmillan v Londonu ni hotel dati nobene izjave glede vloge svojega ministra na konferenci, čeprav se je moral vladni govornik otepati očitkov iz USA, Francije in Zahodne Nemčije, da Anglija igra tudi na sovjetske karte, seveda izključno sebi v prid.

Položaj Lloyda med zavezniki se je zaradi tega slabšal, najhujši udarec pa je dobil v ponedeljek, ko je resni londonski “Times” objavil, da je Macmillan sklenil odstaviti Lloyda po novih parlamentarnih volitvah v Angliji. V Ženevi je zaradi tega poročila nastala med zunanjimi ministri prava zmeda. Najbolj presenečeni in prizadeti so se pokazali sovjeti, čeprav so nekateri opazovalci menili, da je bilo sovjetsko presenečenje umetno narejeno. Po hodnikih Palače narodov so govorili o dveh postavkah:

1) da je Macmillan pod pritiskom USA, Francije in Zahodne Nemčije bil prisiljen določiti odstavitev Lloyda, ker da je ta v Ženevi v mnogih ozirih vodil svojo osebno politiko, čestokrat v opreki z navodili iz Londona in 2) da so manevar izvedli sovjeti zato, da bi še bolj razdvojili zaveznike in tako odnesli levji delež s konference, za katero že skoro ni bilo izgledov, da bi rodila sploh kakršnih koli sad.

Sedanja konferenca zunanjih ministrov je po drugi svetovni vojni že petnajsta tovrstna konferenca. Na vseh dosedanjih takih konferencah se je Zahod dal prevarati sovjatom, tako da je Moskva odnesla vsaj propagandno, če že ne materialne zmage. Na nobeni teh konferenc pa se doslej še ni doseglo to, zaradi česar so se vse te konference začele: konca živčne vojne. Zunanjepolitični strokovnjaki ugotavljajo, da so neuspehi teh konferenc popolnoma razumljivi, kajti za uspeh kakršne koli mednarodne konference je potrebna zaslonba sile. Danes pa sta obe strani, ki sedita za konferenčno mizo, približno enako močni. Oba nasprotnika tudi vesta, da je sedanji status quo slab za oba, prepričana pa sta tudi, da bi bila sprememba tega status quo še slabša. Zato na konferencah ne najdejo izhoda.

Izhod bi našli v razmerah, kakršne so bile pred drugo svetovno vojno, ko še ni bilo vodikovih bomb. Današnja atomska tehnika pa je vojni način reševanja problemov takorekoč onemogočila.

Predsednik paraguayske republike gen. Alfred Stroessner je razpustil parlament in objavil obsedno stanje v državi. Do teh ukrepov je prišlo zaradi zadnjih dijaških nemirov, ki so nastali vsled povišanja tarif na omnibusih. Vlada jih utemeljuje z dejstvom, da so nemire povzročili levičarski elementi in a-

Dr. Frondizi o argentinskih problemih

Prejšnji petek je bila v vladni palači tiskovna konferenca. Nad sto domačih in inozemskih časnika je na njej dobivalo od predsednika dr. Frondizija odgovore na najrazličnejša vprašanja, ki jih predsedniku ni bilo treba vnaprej sporočiti, da bi nanje pripravil odgovore.

V svojih izjavah je predsednik izjavil, da zadnja sprememba vlade ne pomeni nobene spremembe v političnem, gospodarskem in socialnem programu vlade. Gospodarski načrt je v polnem izvajanju. Njegova celotna izvedba je odvisna od žrtev, ki jih morajo vsi doprinašati. Vlada bo število uradništva zmanjšala za 300.000. 39.000 uradnikov, ki so bili sprejeti v državno službo v letu 1958, ni nastavila samo sedanja vlada, ampak precejšen del že tudi prejšnja vlada. Sploh bo vlada objavila točne podatke o nastavljanju uradništva v državni upravi pod različnimi vladami. Vlada želi manjše število uradništva, ki pa naj bo kvalificirano in tudi dobro plačano. Upravo je pa treba poenostaviti.

Glede novega povišanja plač odločno naglašajo, da množičnega poviševanja plač ne bo. Vsaj v državni upravi ne. Privatniki lahko delajo, kar hočejo, toda obvešča jih že vnaprej, da naj nikar ne pričakujejo za te namene kreditov od vlade. Za te namene vlada kreditov pod nobenim pogojem ne bo dajala. Vlada stoji neodstopno na stališču, da mora vsako zvišanje plač spremljati povečana proizvodnja.

Glede stavke bančnih uradnikov, ki Glede novega povišanja plač odločno tako odločen. Vlada stoji na svojem znanem stališču: Uradništvo se mora priti na delo. Zahtevam, kakor so jih postavili ti uradniki, vlada ne more ugoditi. Vlada se zaveda, da ljudje trpe zaradi naraščanja cen življenjskim potrebščinam, toda vlada mora vztrajati pri svojem stališču, da zavre inflacijo. Veliko število odpuščenega uradništva po denarnih zavodih tem ustanovam ne bo delalo težav, ker bo vlada preosnovala poslovanje bank in zavarovalnic. Dr. Frondizi je znova naglašal, da vlada ne more dopustiti, da bi ji kak gremij vsiljeval svoje zahteve in jih skušal uveljaviti z nasiljem.

Prav tako je bil odločen v izjavi o vzdrževanju javnega reda. Povedal je, da ga bo vlada z vsemi sredstvi, ki jih ima na razpolago, vzdrževala in tudi ohranila. V ta namen so prišli v Buenos Aires tudi oddelki orožništva. Obsedno stanje bo v veljavi tako dolgo, dokler ne bodo povsem izginili vzroki za njegovo proglasitev. Dr. Frondizi je tudi povedal, da so izgrede in nemire organizirali in pripravljali komunisti in peronisti. Poročilo o aprilskih izgrelih, zaradi katerih je bilo izgnanih več sovjetskih diplomatskih višjih uradnikov, bo vlada ob pravem času sporočila javnosti, ki bo tedaj zvedela za zanimive stvari.

Vlada sprejema vsako dobronamerno kritiko in je pripravljena nanjo tudi odgovarjati. Cene življenjskim potrebščinam so tesno zvezane s socialno stabilnostjo. Vlada cen ne bo določevala, ker dekret o zamrznjenju cen ničesar ne rešuje in tudi ne povečuje proizvodnje, oac pa bo vlada nastopala proti verižnikom, prekupčevalcem in monopolom. Vlada trdno stoji na svojem stališču, da bo lepšo bodočnost prinesla deželi samo povečana proizvodnja petroleja, električne energije in jekla.

Končno je dr. Frondizi izjavil, da se državnega udara ne boji. Vanj tudi ne veruje, ker vlada brani red in zakonitost. Je pa vlada zaskrbljena zaradi visokih cen življenjskih potrebščin, ki ljudem povzročajo velike težave. Naraščanje cen pa ni posledica izvajanja gospodarskega načrta, ampak izhaja iz napak preteklosti in prihaja sedaj do izraza, ko je vlada začela reševati osnovne probleme.

narhisti, pripravljali pa da so tudi nove. V tej državi je bilo obsedno stanje v veljavi polnih 15 let. 15. aprila letos je bilo ukinjeno, sedaj pa znova uvedeno.

